

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Πρωταγόρας, 320c-321b

A1.

α.

1-Α: Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν.

2-Σ: τοὺς δ' ἀσθενεστέρους τάχει ἐκόσμει·

3-Σ: Τούντεϋθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζεν, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ρίζας· ἔστι δ' οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφήν ζώων ἄλλων βοράν·

β. Στη φάση της κατανομής των ιδιοτήτων ο Επιμηθέας φρόντισε ὥστε τα ζῶα να ἔχουν τα κατάλληλα προστατευτικά μέσα για την αντιμετώπιση των αντίξοων καιρικών συνθηκών. Συγκεκριμένα, τα εφοδίασε με πυκνὸ τρίχωμα και σκληρὸ δέρμα για τις μεταβολές των εποχῶν (κρύο-ζέστη) που παράλληλα θα τους χρησίμευε ως στρώμα στις φωλιές τους. Επιπλέον, ἔδωσε ως προστασία στα πόδια τους σε ἄλλα οπλές και σε ἄλλα πυκνὸ τρίχωμα και χοντρά δέρματα χωρίς αἷμα.

B1.

Ο Πρωταγόρας αναφέρεται στη *σωτηρίαν* των διαφόρων ειδῶν του ζωικού βασιλείου δηλώνοντας αναλυτικὰ τους τρόπους με τους οποίους αποφεύγεται η εξαφάνισή τους. Αυτὴ ἡ λογικὴ της σωτηρίας των ειδῶν θυμίζει σύγχρονες οικολογικὲς αρχές π.χ. την αναγκαιότητα εξισορρόπησης των αντίρροπων τάσεων στο πλαίσιο του οικοσυστήματος (νόμος της αναπλήρωσης). Ειδικότερα, παρατηρούμε ὅτι οἱ ιδιότητες μοιράζονται στα ζῶα ἔτσι ὥστε μία αδυναμία να αναπληρώνεται ἀπὸ μία ικανότητα, με σκοπὸ να εξασφαλίζονται με αὐτὸν τον τρόπο α) ἡ ὑπάρξη και ἡ διαιώνιση του κάθε είδους (*μή τι γένος ἀἴστωθει, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων, εἰς σωτηρίαν, ἔσωζεν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων*) και β) ἡ ισορροπία του οικοσυστήματος μέσα ἀπὸ την εξισορρόπηση των αντίρροπων δυνάμεων που λειτουργοῦν στο εσωτερικὸ του (*καὶ τᾶλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμεν*). Συγκεκριμένα: ἡ ταχύτητα αντισταθμίζει την αδυναμία (*τοὺς δ' ἀσθενεστέρους τάχει ἐκόσμει*), τα φτερά ἢ ἡ υπόγεια κατοικία αντισταθμίζουν το μικρὸ σωματικὸ μέγεθος (*Ἄ μὲν γὰρ αὐτῶν σμικρότητι ἤμπισχεν, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν*), ὅσα ζῶα ἔχουν δύναμη, δεν χρειάζονται ταχύτητα (*τοῖς μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους προσῆπτεν*), ὅσα ἔχουν μεγάλο σωματικὸ μέγεθος, σώζονται χάρις σ' αὐτὸ (*ἃ δὲ ἠῦξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσωζεν*), τα ὄπλα αντισταθμίζουν την ἔλλειψη δύναμης και ταχύτητας (*τοῖς δ' ἄοπλον*

διδούς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύναμιν). Ακόμα, για να αντιμετωπίζουν τις μεταβολές του καιρού, εφοδιάζονται με πυκνό τρίχωμα και γερό δέρμα (*ἀμφιεννύς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξίν καὶ στερεοῖς δέρμασιν*). Ως προς την εξασφάλιση τροφής, σε αυτά που γίνονται τροφή άλλων ζώων δίνεται η δυνατότητα να γεννούν πολλούς απογόνους, αντίθετα με όσα τρέφονται με άλλα ζώα, που γεννούν λίγους απογόνους (*τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν*), ενώ παράλληλα δίνονται διαφορετικά είδη τροφής σε κάθε είδος ζώου, για να υπάρχει επάρκεια (*Τούντεῦθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζεν*). Φαίνεται, λοιπόν, από τα παραπάνω ότι η ποικιλία των ζωικών ειδών με διαφορετικές ιδιότητες και ικανότητες δείχνει ότι στον ζωικό κόσμο επικρατεί συνεχής αγώνας για επιβίωση, ένας διαρκής πόλεμος για την ύπαρξη, και επιπλέον ότι η τελική ισορροπία του οικοσυστήματος προκύπτει από την εναρμόνιση των αντιθέτων. [331 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Εκδοτική Αθηνών, *Ελληνική Μυθολογία*, τ. 2, σ.58

Οι διαπιστώσεις του παράλληλου κειμένου σχετικά με τους αρχαιοελληνικούς κοσμογονικούς και ανθρωπογονικούς μύθους επιβεβαιώνονται σε μεγάλο βαθμό και στον μύθο του Πρωταγόρα. Πρώτα απ' όλα η δημιουργία των ανθρώπων προϋποθέτει την ύπαρξη των θεών (*Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν*), αφού οι τελευταίοι είναι αυτοί που πλάθουν τα ανθρώπινα πλάσματα, ενώ και η γένεση του κόσμου παρουσιάζεται στο σύνολό της ως θεϊκή δημιουργία. Παράλληλα, σύμφωνα με το παράλληλο κείμενο οι αρχαιοελληνικοί μύθοι αναφέρονται σε όντα γεννημένα από τη γη και φτιαγμένα με χώμα, πηλό, πέτρα και άλλα στοιχεία, όπου η γεννητική δύναμη της γης σχετίζεται με μητριαρχικά πρότυπα και την πίστη στην Μητέρα-Γη, την παμμήτειρα Γη. Κάτι αντίστοιχο διαφαίνεται και στον μύθο του Πρωταγόρα. Οι θεοί δημιουργούν τους ανθρώπους μέσα στη γη (*γῆς ἔνδον*), με χώμα και όσα αναμειγνύονται με το χώμα (*ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται*) χρησιμοποιώντας βεβαίως και άλλα υλικά. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, και εδώ την αρχέγονη αντίληψη της Μητέρας-Γης στην κοιλιά της οποίας γονιμοποιήθηκαν και δημιουργήθηκαν τα ζώα και τα φυτά: μία αντίληψη που υποδηλώνει και τη σημασία που αποδιδόταν στον αυτοχθονισμό. Αξίζει, επίσης, να επισημανθεί ότι η χρήση των ρημάτων *τυποῦσιν*, *κεράννυται*, *πλάθουν*, τόσο στον Πρωταγόρα όσο και στο παράλληλο κείμενο παραπέμπουν στην κεραμική τέχνη αισθητοποιώντας τον τρόπο, τη μέθοδο και την τεχνική της δημιουργίας των όντων στους αρχαιοελληνικούς μύθους. Τέλος, η γαιοκρατική φυσική θεωρία του Ξενοφάνη

επιβεβαιώνεται, καθώς κατά τον Πρωταγόρα η γη και το πυρ είναι τα πρώτα στοιχεία, που με την ένωσή τους σχηματίστηκαν τα όντα, αναφερόμενος, ωστόσο, και στην ανάμειξη άλλων δύο στοιχείων, του νερού (όπως και ο Ξενοφάνης) και του αέρα. [273 λέξεις]

B3. α-Σ, β-Λ, γ-Σ, δ-Λ, ε-Σ

B4. 1-β, 2-ε, 4-α, 6-γ, 7-δ